

Л. І. МЄДВЕДЕВА

ПРОЕКТНА МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Проведено аналіз різноманітних сучасних методів вивчення іноземних мов, які ґрунтуються на принципі проблемності. Зроблено висновок, що проектна методика найкращим чином відповідає умовам і цілям навчання у вищих технічних навчальних закладах. У вивченні іноземної мови проектна методика розглядається як особлива форма організації комунікативно-пізнавальної діяльності; вона створює умови для спільної творчої роботи студентів, моделює науково-дослідницьку фахову діяльність.

Ключові слова: проектна методика, іноземна мова.

Л. И. МЕДВЕДЕВА

ПРОЕКТНАЯ МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ

Проведен анализ разнообразных современных методов обучения иностранным языкам, которые основываются на принципе проблемности. Сделан вывод о том, что проектная методика наилучшим образом отвечает условиям и целям учебы в высших технических учебных заведениях. В обучении иностранному языку проектная методика рассматривается как особенная форма организации коммуникативно-познавательной деятельности, она создает условия для совместной творческой работы студентов, моделирует научно-исследовательскую профессиональную деятельность.

Ключевые слова: проектная методика, иностранный язык.

L. I. MEDVEDEVA

PROJECTED TECHNIQUE OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE IN THE CONTEXT OF MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES

The analysis of various modern methods of learning the foreign languages which are based on the principle of problems is made and the conclusion that projected technique meets the requirements and aims of studying at higher technical educational establishments was made in the best way. In the aspect of learning a foreign language projected technique is considered to be the special form of organization of communicative-cognitive activity, it creates conditions for creative teamwork of students, designs the scientifically-research professional activity.

Keywords: projected technique, foreign language.

Мета вивчення іноземної мови – це комунікативна діяльність студентів, тобто практичне володіння іноземною мовою. Завдання викладача активізувати діяльність кожного студента, створити ситуації для творчої активності в процесі навчання. Використання нових інформаційних технологій не лише пришвидшує і урізноманітнює навчальний процес, але й відкриває великі можливості для розширення освітніх меж, і, безумовно, несе в собі величезний мотиваційний потенціал і сприяє принципам індивідуалізації навчання.

На сучасному етапі розвитку українська система освіти характеризується поступовим переходом до особистісно-орієнтованого співробітництва, де тому, хто навчається, відводиться активна роль суб'єкта освітньої діяльності. Саме тому необхідним є використання в навчально-виховному процесі нестандартних технологій, активізація педагогічного пошуку, підвищення майстерності, запровадження інновацій.

Чільне місце серед новітніх технологій посідає метод проектів, який останнім часом набуває все більшого поширення в сучасних освітніх закладах України. Проектний підхід сприяє посиленню індивідуалізації процесу навчання, пошуку оптимального поєднання теорії та практики, актуалізації наявних знань та умінь студентів. Для такого виду діяльності є

характерним кооперативне чи групове навчання, за якого діє принцип "навчаючи – вчуся", бо у процесі цієї діяльності надбання кожного студента неодмінно стають надбанням усієї групи.

Питання добору та змісту проектних завдань, а також методики виконання творчих проектів стали об'єктом вивчення у вітчизняній і зарубіжній педагогічній літературі. Історіографію методу проектів простежуємо у працях Д. Дьюї, У. Кілпатрика, Е. Коллінгса, С. Шацького та інших. У вітчизняних періодичних виданнях друкувалися публікації О. Авраменка, В. Бербеця, Т. Бербец, А. Вдовиченко, А. Касперського, О. Коберника, В. Сидоренка, А. Терещука, Л. Хоменко, С. Ящука, які розкривають зміст і значення проектної діяльності в навчальному процесі учнів. У працях цих науковців зазначається, що проектна діяльність учнів дає змогу найбільш повно врахувати здібності, потреби, освітні нахили учнів, їхні наміри і майбутні професійні інтереси.

Питання реалізації проектної методики вивчення іноземної мови (ІМ) знайшли своє відображення в дослідженнях та публікаціях багатьох авторів. Так, визначенню основних характеристик проектної методики та видів проектів, опису послідовності реалізації проектів у навчальному процесі з ІМ присвячені праці зарубіжних дослідників W. H. Kilpatrick, S. Haines, G. Carter, H. Thomas, S. Estaire, J. Zanyn, D. Fried-Booth, T. Hutchinson, R. Rib, N. Vidal, F. L. Stoller. Розроблено класифікацію проектів (S. Haines), запропоновано систему поетапного виконання проекту, а також оцінювання та контролю процесу виконання проектів (S. Estaire, J. Zanyn, N. Vidal). Створено навчально-методичні комплекси (НМК) для навчання англійської мови (АМ) на основі проектів (Т. Hutchinson). Є. С. Полат було узагальнено методичну класифікацію проектів та описано досвід міжнародних Інтернет-проектів.

Проблему реалізації проектної методики навчання ІМ у навчальних закладах різних типів розглядали українські та російські дослідники І. О. Зимня та Т. Є. Сахарова, Н. Д. Гальськова, Н. Ф. Коряковцева, Н. В. Матяш, Н. Г. Чанілова, Л. С. Єсіна, О. Б. Тарнопольський, В. В. Титова тощо.

У дослідженнях В. В. Копилової, О. М. Мойсєєвої, І. Ю. Соловійової запропоновано комплекси вправ для окремих видів мовленнєвої діяльності на основі проектів та описано методичні моделі навчання АМ на основі проектів.

У вітчизняній науковій літературі існує концепція модульно-проектного навчання в технічних вищих навчальних закладах, розроблена В. В. Титовою. Проектна методика навчання АМ в економічних вищих навчальних закладах, розроблена О. Б. Тарнопольським та О. О. Житніковою, якими запропоновані методичні системи навчання АМ на основі професійно орієнтованих проектів.

Мета статті – проаналізувати праці та науково-методичні підходи використання проектної методики в процесі навчання іноземної мови в контексті сучасних педагогічних технологій.

Проведений нами аналіз різноманітних сучасних комунікативних методів навчання ІМ, які ґрунтуються на принципі проблемності (М. О. Давидова, Ю. І. Пассов, С. Brumfit, Р. С. Robinson), дозволяє зробити висновок про те, що проектна методика (*project-work method*) найкращим чином відповідає умовам і цілям навчання у вищих технічних навчальних закладах. Ідея впровадження проектної методики у навчання ІМ у вищих технічних навчальних закладах пов'язана з тенденцією до інтеграції викладання цієї дисципліни з фаховими дисциплінами, перш за все технічними, в тому числі інтеграції в плані проєктивності.

Аналіз досліджень багатьох прихильників проектної методики як серед зарубіжних теоретиків і практиків викладання ІМ (G. Carter, D. L. Fried-Booth, S. Haines, J. Henry), так і в країнах колишнього СРСР (І. О. Зимня, Т. Є. Сахарова, О. Б. Тарнопольський) дозволяє розробити алгоритм функціонування цієї методики у професійно орієнтованому навчальному процесі з ІМ у технічних вищих навчальних закладах.

В аспекті навчання іноземної мови діяльності у технічних ВНЗ проектну методику можна розглядати як особливу форму організації комунікативно-пізнавальної діяльності, що створює умови для спільної творчої роботи студентів. Вона моделює науково-дослідницьку фахову діяльність, під час якої студенти реалізують власні можливості планування, виконання та оформлення певного професійно спрямованого фахового проекту засобами усного або писемного іншомовного мовленнєвого спілкування.

Проектна діяльність дозволяє студентам виступати в ролі авторів, творців, підвищує творчий потенціал, розширює не лише загальний кругозір, але і сприяє розширенню мовних знань.

Участь в Інтернет-проектах підвищує рівень практичного володіння англійською мовою і комп'ютером, а головне формує навички самостійної діяльності, ініціативність. В процесі проектної роботи відповідальність покладається на самого студента як індивіда. Найважливіше те, що студент, а не викладач, визначає, що міститиме проект, в якій формі і як пройде його презентація. Проект – це можливість студентів окреслити власні ідеї в зручній для них, творчо продуманій формі.

Застосування проектної методики на заняттях з іноземної мови показало, що студенти:

- досягають добрих результатів у вивченні іноземної мови;
- мають практичну можливість застосувати навички роботи з комп'ютером та іншими мультимедійними засобами навчання;
- розуміють необхідність міждисциплінарних зв'язків.

Метод проектів володіє рядом переваг перед традиційними методами навчання. Основними перевагами є:

- підвищення мотивації студентів при вивченні іноземної мови;
- інтеграція знань з різних предметів;
- простір для творчої діяльності.

Останнім часом метод проектів стає в нашій країні не просто популярним, але й «модним», що вселяє тривогу, оскільки віддаючи дань моді, іноді ми сприймаємо звичайну групову роботу студентів за створення проекту. Отже, щоб не допуститися такої помилки, при застосуванні методу проектів у навчальній діяльності студентів слід мати на увазі, що головною особливістю проектної технології, яка відрізняє її від інших традиційних методів навчання, є суб'єктні взаємини учасників педагогічного процесу. Педагог при такому підході виступає консультантом, партнером. Будь-який проект в такому разі має особистісно-орієнтований характер.

Узагальнюючи існуючі теорії, проект у навчанні іноземних мов можна визначити як комплекс вправ або завдань, які передбачають організовану, тривалу, значеннєву для студентів самостійну дослідну діяльність іноземною мовою, яка виконується як в аудиторії так і у позааудиторний час. Мета методу проектів – стимулювати інтереси студентів до окремих проблем, що передбачають володіння ними певною сумою знань, та через проектну діяльність, яка включає розв'язування однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування набутих знань. Цим зумовлюються основні завдання методу проектів:

- передати студентам суму тих чи інших знань, навчити здобувати ці їх самостійно і вміти застосовувати знання для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань;
- сприяти студентові у здобутті комунікативних навичок, тобто здатності працювати в різноманітних групах, виконувати різні соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника тощо);
- розширити коло спілкування студентів, знайомства з іншими професіоналами, ознайомлення з різними точками зору на одну проблему;
- сформувати вміння студентів користуватись дослідницькими прийомами: збирати необхідну інформацію, вміти її аналізувати з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки.

З оволодіння педагогом методикою проектування «починається нове педагогічне мислення: чіткість дидактичних цілей, навчання в контексті майбутньої професійної діяльності, структурність навчального матеріалу, ясність методичної мови, обґрунтованість у керуванні пізнавальною діяльністю студентів»[4].

Аналіз сучасної методичної літератури дозволяє відокремити загальну типологію проектів. Так, Є. С. Полат визначає наступні типи проектів: за характером домінуючого виду діяльності: дослідницькі, творчі, рольово-ігрові, інформаційні, практико-орієнтувальні [4].

Крім того, розрізняють проекти міжпредметні (за ознакою віднесеності до предметно-змістової галузі знань), гнучкі (за характером координації проекту), довгострокові (за терміном виконання), усно-письмові (за використанням видів мовленнєвої діяльності)[3].

Базуючись на таких критеріях як різні методи збору інформації для виконання проекту, різні джерела цієї інформації та різні типи презентації виконаної роботи, розрізняють відповідні типи проектних завдань: інформаційно-дослідницькі проекти, проекти-огляди, виробничі проекти, організаційно-ігрові проекти. За критеріями участі викладача і студентів у процесі вибору типу, тематики та послідовності виконання проекту розрізняються керовані проекти, проекти напіввільного вибору, проекти вільного вибору.

Слідом за S. Haines ми вважаємо основною типологічною ознакою домінуючий у проекті вид діяльності й вид кінцевого продукту. За цією ознакою розрізняють виробничі, інформаційно-дослідницькі, організаційно-ігрові проекти та проекти-огляди.

За додатковими критеріями розрізняють такі типи проектів: за предметно-змістовою галуззю – міжпредметні та монопредметні; за характером контактів студентів у проекті – внутрішні, регіональні й міжнародні; за кількістю учасників – групові й індивідуальні проекти; за тривалістю проекту – нетривалі, середньої тривалості й довготермінові (С. С. Полат); за характером спілкування з носіями мови – проекти з безпосереднім спілкуванням, кореспондентським спілкуванням, або із спілкуванням через автентичні художні твори чи пресу (M. Legutke, H. Thomas).

В дисертаційному дослідженні Е.Г.Арванітопуло було обґрунтовано необхідність виділення ще двох типологічних ознак: структура проекту та опора на підручник під час виконання проекту. За структурою автор поділяє проекти на прості й складні, за другою ознакою розрізняє проекти з опорою та без опори на підручник [1]. Автор зауважує, що опора на підручник передбачає використання таких НМК, які побудовані на проектній методиці навчання ІМ, наприклад: “Project Work” або “Project” (автор – Т. Hutchinson) [5].

Також вважаємо доцільним у рамках цієї статті виділити наступні риси проектної методики:

- тривала дослідна діяльність, яка планується, реалізується й оцінюється самими студентами;
- взаємопов’язане навчання всіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності;
- інтеграція знань, навичок та вмій з різних галузей науки і власного життєвого досвіду;
- стимуляція активної класної й позакласної діяльності студентів;
- одержання певного кінцевого продукту у вигляді письмового документа, оформленого буклету, газети, відеофільму тощо [2].

Ми вважаємо, що окрім досягнення певного конкретного результату, одним із найголовніших завдань організації проектної діяльності студентів є використання іноземної мови на всіх без винятку етапах реалізації проекту. Досягненню цієї мети сприятиме, на наш погляд, створення системи завдань для самостійної роботи, орієнтованих на особистісні інтереси та захоплення студентів з урахуванням їх власного життєвого досвіду і знань, а також навичок і вмій з різних сфер життя.

Реалізація будь-якого з проектів відбувається у чотири етапи: підготовчому, виконавчому, презентаційному та підсумковому.

Отже, метою підготовчого етапу є планування викладачем діяльності студентів з виконання проекту (відокремлення основних напрямків діяльності, розподіл студентів за мінігрупами, які працюватимуть за цими напрямками, визначення формату очікуваного кінцевого продукту, планування шляхів і джерел пошуку інформації, а також способів презентації результатів дослідження). Для цього етапу характерне виконання студентами рецептивних та рецептивно-репродуктивних умовно-комунікативних вправ.

На другому, виконавчому етапі студентами здійснюється виконання рецептивних, репродуктивних, продуктивних комунікативних вправ, спрямованих передусім на вдосконалення вмій студентів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності.

На етапі презентації студенти власне презентують результати своєї проектної діяльності. У процесі виконання рецептивних та продуктивних комунікативних вправ студенти готуються до усної доповіді.

Підсумковий етап передбачає обговорення, аналіз та оцінювання якості й результатів проектної діяльності і проектів студентів спочатку у міні групах, а потім проекту в цілому.

Роль викладача полягає у тому, щоб проаналізувати одержану інформацію і використати її для загального оцінювання діяльності студентів.

Загальна оцінка проекту, на думку Є. С. Полат, включає аналіз значення й актуальності проблеми; коректність обраних методів дослідження і методів опрацювання одержаних результатів; активність кожного учасника проекту у відповідності до його індивідуальних можливостей; колективний характер рішень, що приймаються; характер спілкування і взаємодопомоги; необхідна і достатня глибина проникнення в проблему; доказовість рішень, що приймаються, вміння аргументувати свої висновки; естетика оформлення результатів проекту; вміння відповідати на запитання опонентів, лаконічність та аргументованість відповідей кожного члена групи [4].

А ми додамо до вище перелічених параметрів ще один: якість мовного і мовленнєвого оформлення проекту.

Сьогодні методу проектів приділяють багато уваги тому, що він як інструмент створення особистісно-орієнтованої ситуації відрізняється від широко розповсюджених традиційних методів навчання є найбільш продуктивним, тому що в процесі його розробки та реалізації досягаються всі особливості педагогічної праці, пов'язані із цілями, завданнями, об'єктом, способами здійснення і його результатом. Саме такий метод в поєднанні з іншими технологіями навчання здатний вирішити завдання поступового формування й подальшого розвитку самостійного мислення студентів, володіння ними певними інтелектуальними, творчими та комунікативними вміннями.

Актуальні напрями подальшої розробки окресленої проблеми полягають у дослідженні та обґрунтуванні педагогічних умов використання проектної методики в процесі вивчення іноземних мов у вищих технічних навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арванітопуло Е. Г. Особливості навчання іноземної мови за проектною методикою / Е. Г. Арванітопуло // Вісник Київського національного лінгвістичного університету: Серія педагогіка та психологія. Вип. 5. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2002. – С. 230–236.
2. Клак І. Є. Особливості реалізації проектної методики у процесі формування навичок іншомовного спілкування / І. Є. Клак // Іноземні мови. – 2005. – № 6. – С. 11–12.
3. Ніколаєва С. Ю. Проектна робота “Europe is more than you think” для учнів старшої школи / С. Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. – 2006. – № 1. – С. 3–16.
4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е. С. Полат. – М.: Академия. 2002. – С. 73–77.
5. Hutchinson Tom. Introduction to Project Work / Tom Hutchinson / – Oxford University Press, 1991. – 23 p.